

До 120-ти річчя з дня народження професора Ю. С. Сапожникова

©В. А. Шевчук

доцент кафедри судової медицини та медичного права
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця

29 червня 2017 року виповнюється 120 років з дня народження професора Юрія Сергійовича Сапожникова, одного з фундаторів судово-медичної служби в країні, визначного вченого, талановитого педагога.

Юрій Сергійович Сапожников народився у 1897 р. в с. Жуковці Петрівського уїзду Саратовської губернії в інтелігентній, шляхетній родині Земського дільничного лікаря, який крім лікувальної роботи приділяв багато уваги судово-медичній практиці. Ця обставина і визначила всю професійну діяльність Ю.С. Сапожникова.

Трудовий шлях він почав студентом медичного факультету Саратовського університету, який закінчив у 1924 році, працюючи одночасно препаратором в судово-медичному морзі. І відтоді все своє життя присвятив судово-медичній експертизі: від препаратора до Головного судово-медичного експерта Міністерства охорони здоров'я України та завідувача кафедри судової медицини Київського медичного інституту.

В 1931 році він став організатором і директором першого в системі МОЗ СРСР науково-дослідного інституту судової експертизи. З 1934 року по 1936 рік очолював створену ним кафедру судової медицини в Іванівському медичному інституті і тоді ж був затверджений у вченому званні – професора.

З 1936 року доля пов'язала його з Україною. Цього року Юрій Сергійович був переведений до Києва та призначений завідувачем кафедри

судової медицини Київського медичного інституту, якою керував до останніх днів свого життя (1970 року). 5 років був деканом лікувального факультету інституту. Роботу на кафедрі та в медичному інституті суміщав з посадою Головного судово-медичного експерта України в продовж 17-ти років.

Після захисту докторської дисертації і затвердження наукового ступеня доктора медичних наук (1939 рік) одночасно завідував кафедрою кримінального права в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка (1940-1948 роки), а в 1944-1946 роках був директором Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України.

Під час Великої Вітчизняної війни професор Сапожников Ю.С. був консультантом Головної військової прокуратури СРСР та організував судово-медичну лабораторію Збройних сил СРСР. Після реєвакації до м. Києва надзвичайно багато зробив для поновлення кафедри судової медицини медичного інституту та судово-медичної служби України. Проводив судово-медичні експертизи в справах державної значимості, які безперечно доводили факти злочинних дій фашистських загарбників проти українського народу.

За дорученням уряду СРСР був відряджений до Пхеньяна (КНДР), де за участю Юрія Сергійовича була організована кафедра судової медицини, він читав курс лекцій і видав підручник «Судебна медицина» корейської мовою для студентів медиків КНДР, який неодноразово перевидавався.

Незрівнянний лектор, всебічно освічена людина, висококваліфікований судово-медичний експерт професор Сапожников користувався повагою і любов'ю колег та студентів, співробітників охорони здоров'я і правопорядку. Його яскраві лекції, ілюстровані численими прикладами із колосальної експертної практики, приходили слухати не тільки студенти-медики, але й працівники прокуратури, міліції та судді. Проведені ним судово-медичні експертизи були і залишаються взірцем експертної роботи для його послідовників. Вся трудова діяльність професора Ю. С. Сапожникова була підкорена одній меті: тісному співробітництву судово-медичних експертів з криміналістами МВС. Він був фундатором та беззмінним Головою українського наукового товариства судових медиків і криміналістів. З моменту організації журналу «Судебно-медичная експертиза» був членом його редакції, а також редактором наукового збірника «Труды судебно-медицинских экспертов Украины».

Співробітники кафедри судової медицини Національного медичного університету імені О. О. Богомольця і по сей день зберігають традиції професора Ю. С. Сапожникова, зокрема зв'язок судових медиків і криміналістів МВС. В продовж багатьох років проводиться сумісна наукова робота з викладачами кафедри кримінального права Державного університету імені Т. Г. Шевченка та кафедрою криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, проводяться сумісні засідання наукових студентських товариств, наукові конференції, видаються збірники наукових праць.

Юрій Сергійович Сапожников залишив після себе чудову спадщину: понад 120 наукових праць. Серед них - підручник «Судебная медицина», який видавався тричі, і перший в повосенній Україні написаний державною мовою. Його монографії «Первичный осмотр трупа на месте его обнаружения», «Криминалистика в судебной медицине» і донині користуються попитом у медиків та юристів, а «Воспоминания судебного медика» стали бестселером. Вихідці із школи професора Ю. С. Сапожникова та його послідовники очолювали і очолюють кафедри судової медицини в Україні.